

POZITYVAUS VISUOMENĖS ĮSITIKINIMO IR SAVANORYSTĖS POPULIARINIMO LIETUVOJE STUDIJA

2012 m. gruodžio 20 d. Vilniaus universiteto Komunikacijos fakultete Modestas Grigaliūnas apgynė humanitarinių mokslų srities komunikacijos ir informacijos mokslų krypties disertaciją „Tinklinis silpnasis visuomenės įtikinėjimas ir savanorystės populiarinimas Lietuvoje 2011 m.“ (mokslinis vadovas – prof. dr. Gintautas Mažeikis).

Modesto Grigaliūno apginta disertacija yra itin aktuali tiek dėl pačios temos savalaikiškumo ir didėjančio aktualumo, tiek dėl autoriaus konstruojamo tinklinio silpnojo visuomenės įtikinėjimo modelio, tiek dėl 2011 metais mūsų šalyje vykusio savanorystės propagavimo kampanijos empirinio tyrimo.

Savanorystei Lietuvoje itin daug dėmesio pradėta skirti 2011 m., nes šie metai buvo paskelbti *Savanoriškos veiklos metais*, taip siekiant skatinti aktyvų žmonių pilietiškumą ir populiarinti savanorišką veiklą. Tarsi atliepdamas į savanorystės temos aktualumo padidėjimą Modestas Grigaliūnas disertacijoje išsikelia pagrindinį tikslą – teoriniu požiūriu konceptualizuoti bei sukonstruoti *tinklinio silpnojo visuomenės įtikinėjimo modelį* bei, analizuojant *Europos savanoriškos veiklos metų (2011 m.)* atvejį Lietuvoje, identifikuoti organizacinio visuomenės įtikinėjimo tinklo, kuriančio ir palaikančio savanorystės populiarinimo diskursą visuomenėje, veiklos sąlygas, nustatyti dominuojančias savanorystės populiarinimo diskurso formas ir jo kūrimo atitikimą silpnojo visuomenės įtikinėjimo koncepcijai bei apibrėžti tarporganizacinių sąveikų įtaką tokio diskurso turiniui ir palaikomiems savanorystės įvaizdžiams.

Modesto Grigaliūno disertaciją sudaro trys dalys. Pirmoji dalis skirta silpnojo įtikinėjimo diskursų komunikacinių mechanizmų aptarimui, kur apie savanorystės populiarinimą Lietuvoje kalbama predispozicijų aspektu. Autorius siekia įrodyti, jog norint keisti visuomenės nuostatas ir elgesį pirmiausia reikia išsiaiškinti visuomenės narių turimas istorines patirtis konkrečiu klausimu. Čia pat detaliai aptariami kolektyvinėje lietuvių sąmonėje dominuojantys veiksniai, darantys įtaką savanoriškos veiklos supratimui mūsų šalyje, tokie kaip sovietinė Lietuvos patirtis, savanoriškos krašto apsaugos samprata, ekonominiai šalies sunkumai, individualistinis mąstymas ir kiti.

M. Grigaliūnas teigia, jog savanoriškos veiklos populiarinimas Lietuvoje teoriniu požiūriu yra sietinas su pozityviu visuomenės nuostatų formavimu ir socialinės inžinerijos programomis, kurios komunikaciniu požiūriu gali būti siejamos su plėtos komunikacija ir visuomenės modernizacijos siekiu. Disertacijos autorius iškelia idėją, jog socialinės inžinerijos programos komunikaciniu požiūriu gali būti įgyvendinamos per *tinklinį visuomenės įtikinėjimą*, kurį palaiko į įtikinėjimo veiklas įsitraukusios organizacijos, suinteresuotos propaguojamu socialiniu pokyčiu. Bendra tokių suinteresuotų organizacinių vienetų, kurie tarpusavyje sąveikauja suteikdami vieni kitiems reikalingus resursus taip siekiant užtikrinti visuomenės įtikinėjimo žinučių (komunikacinių kampanijų) sėkmę, struktūra yra apibrėžiama kaip *organizacinis visuomenės įtikinėjimo tinklas*. Nurodoma, kad tokio įtikinėjimo tinklo ir jo vykdomo įtikinėjimo esmė yra ne kurti ilgalaikes tvirtas tapatybes, o priešingai, užtikrinti tik trumpalaikę įtaką individo nuostatoms, grindžiant tokią poziciją šiuolaikinio pasaulio keliamais iššūkiais asmens identitetui.

Tokio pobūdžio įtikinėjimo būdas disertacijoje vadinamas *silpnuoju įtikinėjimu*, o įtikinėjimo kompleksai – *mažaisiais diskursais*. Pirmoje darbo dalyje detalai aptariamos *silpnojo įtikinėjimo* konceptualizavimo teorinės prielaidos ir pats šios koncepcijos turinys, taip pat argumentavimo formos ir poveikio objektas.

Antroje disertacijos dalyje Modestas Grigaliūnas remdamasis teorinėmis silpnojo visuomenės įtikinėjimo prielaidomis sukonstruoja *tinklinį silpnąjį visuomenės įtikinėjimo modelį*, leidžiantį aptarti kryptingą mažųjų diskursų raišką praktikoje ir identifikuoti įvairius teorijoje fiksuojamus tinklo veikėjų vaidmenis įgyvendinant socialinio pokyčio programas. Autorius detalai aprašo sukonstruoto tinklinio silpnojo visuomenės įtikinėjimo modelio struktūrą jo veikėjų, sąveikų ir aplinkos požiūriu, taip pat įtikinėjimo procesų organizavimą modelyje numatytų sąveikų atžvilgiu.

Šioje darbo dalyje aptariamos tinklinio silpnojo visuomenės įtikinėjimo modelio raiškos praktikoje analizės metodologinės prieigos. Teigiama, jog siekiant iširti kokių nors socialinės inžinerijos programų (pvz., savanorystės populiarinimo) įgyvendinimą tinklinio silpnojo visuomenės įtikinėjimo požiūriu, būtina pasitelkti ir derinti kritiškosios diskurso analizės ir socialinio tinklo analizės tyrimų technikas.

Taip pat antroje disertacijos dalyje pateikiamas ir savanoriškos veiklos populiarinimo Lietuvoje tyrimo dizainas bei konkretūs duomenų rinkimo ir analizės instrumentai, kurie pritaikomi vertinant savanorystės populiarinimo Lietuvoje diskursą 2011 metais.

Trečiojoje darbo dalyje M. Grigaliūnas pristato atlikto išsamius empirinio tyrimo rezultatus bei pateikia detalią jų analizę. Čia išsamiai pristatoma

atlikta pirminė savanorystę populiariusio svarbiausių visuomenės įtikinėjimo tinklo veikėjų identifikacija bei aptariami organizaciniai jų veiklos sektoriai, taip pat pateikiama surinkto savanorystės populiarinimo diskurso analizė bei užfiksuoto organizacinio tinklo veiklos analizė. Disertacijos tyrimo rezultatų pristatymas baigiamas diskusija apie 2011 metais palaikytų savanoriškos veiklos ir savanorių įvaizdžių sąsajas su teorinėmis silpnojo visuomenės įtikinėjimo nuostatomis bei organizacinio visuomenės įtikinėjimo tinklo veiklos įtaka šių įvaizdžių sklaidai.

Disertaciją Modestas Grigaliūnas baigia argumentuotomis teorinėmis ir empirinėmis darbo išvadomis, taip pat rekomendacijomis dėl praktinio tinklinio silpnojo visuomenės įtikinėjimo taikymo. Tyrimo metu surinktų duomenų analizė ir išvadose pateikiami apibendrinimai autoriui leidžia atskleisti dominuojančias savanorystės populiarinimo diskurso formas ir jo kūrimo atitikimą silpnojo visuomenės įtikinėjimo koncepcijai, taip pat nustatyti ir aiškiai parodyti tarporganizacinių sąveikų įtaką tokio diskurso turiniui ir mūsų šalyje palaikomiems savanorystės įvaizdžiams.

Didžiuliu disertacijos privalumu galima laikyti autoriaus pastangas kurti ir plėsti lietuvišką terminiją. Darbas gali būti vertingas Lietuvos ir užsienio komunikacijos, įvairių sričių humanitarinių ir socialinių mokslų atstovams, taip pat nevyriausybinų organizacijų sektoriaus atstovams, įvairių lygių socialinės politikos formuotojams.

Neabejotina, jog Modesto Grigaliūno disertacija ne tik praturtins visuomenės įtikinimo ir nuomonės keitimo procesus analizuojančių mokslinių darbų aruodą, tačiau ir taps vienu iš kertinių darbų, į kurį remdamiesi kiti mokslininkai (o galbūt ir pats autorius) toliau nagrinės pozityvųjį visuomenės įtikinėjimo aspektą.

Andrius Šuminas